

Grunderna i silverlera

Av Noora Peura, 2013

Vad är silverlera?

Silverlera består av mycket små korn av silver, ett organiskt bindmedel och vatten. Leran kan formas på liknande sätt som vanlig keramiklera. När leran torkat bränner man den i 650 - 900 grader. Först brinner bindmedlet upp och sedan sintrar silverkornen ihop till solitt 99,9% rent silver, på samma sätt som keramik sintrar när det bränns. Silvret behåller formen men krymper ca 9% vid bränning.

Förberedelser

Planera ditt arbete innan du sätter igång. Du får bäst resultat om du formar leran så som du vill ha den vid första försöket. Om du "knådar ihop" leran flera gånger kan den börja torka och bli sprickig innan du blir färdig. Rita gärna en mall på papper och klipp ut om du vill skära ut en form.

Ta fram de verktyg du ska använda, en kopp med vatten och ett rent slätt underlag att arbeta på.

Använd alltid rena verktyg som du reserverar enbart för silverlera. Om du får med smuts och andra material i leran kan det hända att leran inte sintrar som den ska när den bränns.

Smörj händer, verktyg och arbetsytan med matolja eller en salva som baseras på vegetabilisk olja. Använd inte vaselin eller andra produkter som innehåller mineralolja eftersom dessa förstör leran.

Forma leran

Ta ut leran ur förpackningen. Knåda gärna leran lite innan du tar ut den ur den inre plasten.

Lägg gärna ditt arbete på en mindre plastbricka eller ett spelkort så att det är lätt att flytta på.

Forma leran med hjälp av verktyg, t.ex. kavel, palettkniv, nål (att skära med), mått och mönsterplattor. Använd inte verktyg av aluminium, då det kan förstöra silverleran.

Om du vill klistra ihop olika delar använder du lera i pastaform (paste). Öppna burken med paste och rör om med en palettkniv. Fukta penseln lätt och använd sedan penseln för att applicera rikligt med paste på båda ytorna som ska sammanfogas. Tryck ihop delarna och peta försiktigt bort överflödiga paste med penseln eller med en tandpetare.

Torka leran

Leran måste vara helt torr innan den bränns. Om du vill påskynda torkningen kan du använda en hårtork eller en elektrisk svamp- och bårtork.

Kontrollera att leran är torr genom att lägga den på en spegel en kort stund. Om det är imma på spegeln när du tar bort leran är den ännu inte torr.

Putsa leran före bränning

När leran börjat stelna och har blivit nästan torr kan du finputsas kanter, reparera eventuella sprickor som uppstått under torkningen och polera bort fingeravtryck och andra ojämnheter i leran.

Använd en lätt fuktad sminksvamp för att torka bort fingeravtryck och jämna till ytan. Hantera leran varsamt, den är mycket skör innan den bränns!

Bränna silverlera

Silverlera kan brännas med en butanbrännare, i brännugn vid minst 650 grader eller i en mikrovågsugn med en speciell insats.

Om du bakar in glas eller porslin i ditt alster före bränning måste alstret brännas med brännugn eller mikrovågsugn.

Bränning med butanbrännare

Vid bränning för hand med butanbrännare behöver du förutom brännaren en brännkloss eller annat eldfast underlag och en timer. Arbeta i ett mörkt rum så att du ser glöden.

1. Ställ timern på den tid som rekommenderas för bränning med brännare för den sortens lera som du använder, vanligtvis 5-10 minuter.
2. Lägg silverleran på brännklossen och värm försiktigt med brännaren tills du ser lågor flamma upp. Detta betyder att bindmedlet börjar brinna. Låt bindmedlet brinna upp utan att du värmer på extra.
3. Vänta tills lågorna har slocknat och värm sedan igen med brännaren tills silverleran börjar glöda svagt.
4. Starta timern.
5. Värm jämnt över hela silverleraföremålet så att det behåller glöden tills timern piper, dvs minst 5 minuter. Var försiktig så att du inte råkar smälta silvret. Om du ser att ytan börjar blänka metalliskt ska du genast flytta brännaren längre ut.

Tänk på att silvret är hett efter bränning, så använd en pincett för att plocka upp det eller vänta tills det har svalnat.

Stora alster är lättare att bränna i ugn eftersom det kan vara svårt att hålla hela alstret jämnvarmt med en butanbrännare.

Bränning i brännugn

Vid bränning i ugn följer du instruktionerna som följer med silverleran. Förläng gärna bränntiden för att vara säker på att leran sintrar helt. Du kan aldrig bränna för länge när du bränner i ugn.

Bränning i mikrovågsugn

Silverlera kan även brännas i en speciell insatsburk i mikrovågsugn. Följ instruktionerna som följer med mikroburken.

Borsta och polera silvret

Den nybrända silverleran har en matt vit yta. Det vita på ytan är en porös beläggning av mikroskopiska silverkristaller. Borsta ytan med en stålborste. Detta slätar ut de mikroskopiska ojämnheterna och silvret får sin silverfärg.

Efter borstning har silvret en "borstad" yta. Du kan lämna det så om du vill, eller släta ut ytan med hjälp av ett polerstål eller en agatpolerare. Tryck polerstålet/agaten mot ytan och dra med bestämda drag. Poleringsverktyget slätar ut silvret ungefär som ett strykjärn. Du försöker alltså inte "fila" eller "gnugga" bort silver, utan du trycker det slätt med hjälp av verktyget.

Om du har en trumla kan du trumla silvret i stället för att borsta och polera det.

Förvaring av överbliven silverlera

Silverlera torkar fort och överbliven silverlera ska förvaras i tätslutande förpackning. Enbart invirad i plast brukar silverleran torka inom några veckor.

Silverlera som har torkat kan du försöka återfukta genom att fukta den med lite vatten och lägga den i en tätslutande burk tillsammans med en fuktig (men inte blöt) svamp i någon dag. Du kan även mala den torra lera till pulver och blanda med vatten till paste. Återfuktad silverlera blir sällan lika bra som färsk silverlera, så försök använda all lera innan den torkar.

En öppnad pasteburk som har torkat kan du återuppliva genom att tillsätta lite vatten, låta stå någon timme och sedan röra om.

Olika sorters silverlera och metall-lera

Silverlera finns av två olika märken, Art Clay och PMC. Dessa är i princip likvärdiga.

Silverlera finns bland annat i formerna lera, pasta och spruta.

Silverlera i lerform finns i olika modeller med olika rekommenderade bränntider och temperaturer.

Pasta använder du för att sammanfoga delar och för att pensla på t.ex. porslin eller glas (måste då brännas i brännugn).

Silverlera på spruta kan du använda till att bland annat göra spritsade mönster.

Förutom den vanliga silverleran med 99,9% silver finns även silverlera med lägre silverhalt. Det finns även guldlera, kopparlera och bronslera. Dessa leror kan ha andra instruktioner för bränning och kräva ytterligare utrustning.

Bädda in andra material i silverlera

Du kan dekorera silverleran genom att bädda in t.ex. eldfasta ädelstenar eller glas före bränning.

Cubic zirconer är perfekta för silverlera då de är eldfasta och laboratoriefremställda så att risken att de har osynliga sprickor är minimal. Några färger på cubic zircon ändrar färg vid upphettning, så testa gärna stenarna i brännugnen eller med brännaren innan du bakar in dem i silverleran.

Om du bäddar in glas i silverlera måste du bränna silverleran i brännugn. Alstret måste utformas på ett sådant sätt att glaset inte spricker när silverleran krymper och bränningen måste ske efter glasets villkor så att det inte bildas spänningar i glaset.

Patinera silverlera

Silverlera kan patineras med argentoxid eller liver of sulphur.

Rekommenderade verktyg

För att komma igång med silverlera behöver du:

- Pensel
- Underlag (t.ex. teflonduk eller plastmatta)
- Palettkniv
- Spelkort eller plastbitar i liknande storlek
- Sminksvamp
- Stålbörste
- Polerstål
- Olika formverktyg, t.ex. mönsterplattor, gummistämplor, formar, tandpetare och kavel i plast

För bränningen behöver du dessutom:

- Brännkloss
- Butanbrännare och butangas
- Timer
- Korspincett

eller

- Ugn som kommer upp i minst 650 grader

eller

- Mikrovågsugn med insatsburk för bränning av silverlera

Denna beskrivning skyddas av upphovsrätt och får inte kopieras utan författarens tillstånd. Du får använda beskrivningen fritt och sälja de alster du skapar.